

PORADY DLA MATURZYSTÓW – JĘZYK POLSKI, MATURA PISEMNA

A. Poziom podstawowy

Rozumienie czytanego tekstu

1. Przeczytaj uważnie tekst, zwracając uwagę na śródtytuły i przypisy.
2. Na ogół jeden akapit rozwija jedną myśl. Warto ją odnaleźć, podkreślić lub zapisać na marginesie tekstu.
3. W tekście staraj się oddzielić zdania informujące od wartościujących (fakty od opinii i ocen). Pozwoli ci to odczytać intencje autora i określić wymowę tekstu.
4. Pamiętaj, że wypowiedź może pełnić różne funkcje (informatywną, ekspresywną, impresywną, poetycką), które często łączą się ze sobą. Postaraj się określić, która z nich dominuje w tekście.
5. Zwróć uwagę na to, jaki gatunek reprezentuje tekst – czy jest to esej, felieton, artykuł itd. Każdy gatunek ma charakterystyczne cechy, których znajomość pomoże ci odpowiedni sklasyfikować tekst.
6. Czytając, zwracaj uwagę na charakterystyczne cechy języka i stylu, którymi posługuje się autor.
7. Pamiętaj, że zarówno w tekstach popularnonaukowych, jak i publicystycznych mogą się pojawić elementy humoru i ironii.
8. Nie przystępuj do odpowiadania na pytania, dopóki nie przeczytasz całego tekstu. Niech cię nie zwiodą zamieszczone przy poleceniach wskazówki, w którym akapicie szukać odpowiedzi. Czasami, aby poprawnie odpowiedzieć, trzeba pytanie odnieść do całego tekstu.
9. Czytaj uważnie pytania:
 - zwracaj uwagę na to, czego właściwie dotyczą – na przykład na pytanie o przyczynę zjawiska nie odpowiadaj, opisując jego skutki lub definiując zjawisko;
 - jeżeli wydaje ci się, że na dwa różne pytania trzeba udzielić tej samej odpowiedzi, ponownie przeczytaj uważnie każde z nich;
 - jeżeli polecenie mówi o podaniu na przykład trzech cech zjawiska – wypisz trzy, pamiętając, że sprawdzane są tylko trzy pierwsze przykłady, więc zapisywanie czterech czy pięciu jest stratą czasu, którego nie masz za dużo;
 - bądź precyzyjny – zwracaj uwagę na to, ile zdań lub słów ma zawierać odpowiedź;
 - odpowiadaj zwięźle i konkretnie – jeżeli pytanie wymaga wyliczenia lub wypisania przykładów (zjawisk, cech, przyczyn, skutków itp.), nie rozpisuj się, nie odpowiadaj rozbudowanymi zdaniami, w których egzaminator będzie musiał szukać właściwej odpowiedzi.

10. Zwracaj uwagę na kolejność poleceń – nie jest ona przypadkowa.
11. Zwracaj uwagę na ilość miejsca przeznaczonego na odpowiedź.
12. Staraj się zachować poprawność ortograficzną, interpunkcyjną i językową odpowiedzi.
13. Pisz wyraźnie – to co jest niewyraźnie napisane, może być źle zrozumiane.
14. Nie używaj ołówka, kolorowych długopisów i korektora.

Na co zwrócić uwagę przed przystąpieniem do pisania rozprawki i w trakcie pracy nad nią

1. Przeczytaj uważnie tekst literacki. Określ jego przynależność rodzajową, gatunkową, temat czy problem, przeanalizuj elementy świata przedstawionego.
2. Przeczytaj uważnie polecenie i zastanów się, jaki jest jego związek z tekstem.
3. Pamiętaj, że piszesz rozprawkę – musisz zatem sformułować tezę lub hipotezę odnoszącą się zarówno do tekstu, który przeanalizowałeś, jak i do problemu wskazanego w poleceniu.
4. Zgromadź argumenty, które będą uzasadniały twoje stanowisko. Wybierz wskazane w poleceniu teksty kultury, które przywołasz w swojej argumentacji; pamiętaj, że uzasadnienie stanowiska powinno być nie tylko trafne, lecz także szerokie (odnoszące się do wszystkich elementów polecenia).
5. Przemyśl porządek swojej pracy. Zadbaj o to, by była spójna (zastanów się, jak połączysz kolejne akapity).
6. Nie zapomnij, że twoja praca powinna mieć podsumowanie zawierające rzeczowe wnioski.
7. Porządek tekstu powinien znaleźć odzwierciedlenie w układzie graficznym.
8. Jeżeli twoja wypowiedź będzie świadczyć o tym, że nie znasz tekstu kultury, do którego się odwołujesz, i przywołanego kontekstu interpretacyjnego, będzie to potraktowane jako **błąd kardynalny**. W takim przypadku **punkty** za wypracowanie **nie będą ci przyznane**.

Na co zwrócić uwagę przed przystąpieniem do interpretacji tekstu poetyckiego i w trakcie pracy nad nią

1. Przeczytaj uważnie tekst i określ jego przynależność gatunkową.
2. Określ temat lub problem, przeanalizuj sytuację komunikacyjną, kompozycję tekstu, kreację świata przedstawionego.

3. Przeanalizuj język i styl utworu, w tym środki artystyczne, określ ich funkcje. Pamiętaj, by odczytać nie tylko dosłowne znaczenia, lecz także metaforyczne (symboliczne, alegoryczne).
4. Zaproponuj swoją tezę lub hipotezę interpretacyjną.
5. Zbierz argumenty na jej uzasadnienie – wykorzystaj ustalenia z dokonanej analizy oraz konteksty (czas powstania utworu, epokę, biografię autora, filozofię epoki, itp.)
6. Przemyśl porządek swojej pracy. Zadbaj o to, by była spójna (zastanów się, jak połączysz kolejne akapity).
7. Pamiętaj, że punktem wyjścia realizacji tego zadania jest przedstawienie twojego pomysłu odczytania utworu wyrażonego w tezie lub hipotezie interpretacyjnej, która musi być zgodna z utworem i spójna.
8. **Brak koncepcji lub sprzeczność** twojej koncepcji z utworem **skutkuje nieprzyznaniem punktów za całą pracę.**

B. Poziom rozszerzony

Na co zwrócić uwagę przed przystąpieniem do wypowiedzi argumentacyjnej i w trakcie pracy nad nią

1. Przeczytaj uważnie tekst. Określ jego charakter, temat lub problem, przeanalizuj argumentację autora, odtwórz jego stanowisko.
2. Pamiętaj, że piszesz wypowiedź argumentacyjną – musisz zatem sformułować swoje stanowisko wobec rozwiązania przyjętego przez autora.
3. Zgromadź argumenty, które będą uzasadniały twoje stanowisko. Wybierz wskazane w poleceniu teksty kultury, które przywołasz w swojej argumentacji. Pamiętaj, że uzasadnienie stanowiska powinno być nie tylko zgodne z tekstem, lecz także pełne (zawierać odtworzenie problemu i jego interpretację oraz uzasadnienie, w którym wykorzystasz konteksty).
4. Przemyśl porządek swojej pracy. Zadbaj o to, by była spójna (zastanów się jak połączysz kolejne akapity).
5. Nie zapomnij, że praca powinna mieć podsumowanie zawierające rzeczowe wnioski.
6. Porządek tekstu powinien znaleźć odzwierciedlenie w układzie graficznym.

Na co zwrócić uwagę przed przystąpieniem do analizy i interpretacji porównawczej i w trakcie pracy nad nią

1. Przeczytaj uważnie teksty i określ ich przynależność gatunkową i rodzajową.
2. Określ temat lub problem.
3. W zależności od rodzaju literackiego przeanalizuj elementy świata przedstawionego lub sytuację komunikacyjną, kompozycję tekstów, kreację świata przedstawionego.
4. Przeanalizuj język i styl utworów, w tym środki artystyczne, określ ich funkcje. Pamiętaj, by odczytać nie tylko dosłowne znaczenia, lecz także metaforyczne (symboliczne, alegoryczne).
5. Zaproponuj swoją tezę lub hipotezę interpretacyjną.
6. Zbierz argumenty na jej uzasadnienie – wykorzystaj ustalenia z dokonanej analizy oraz konteksty (czas powstania utworów, epokę, biografie autorów, filozofię epoki, itp.).
7. Sformułuj wniosek.
8. Przemyśl porządek swojej pracy. Zadbaj o to, by była spójna (zastanów się, jak połączysz kolejne akapity).
9. Pamiętaj, że punktem wyjścia realizacji tego zadania jest przedstawienie twojego pomysłu odczytania utworów i zasady ich zestawienia wyrażonych w tezie lub hipotezie interpretacyjnej, która musi być zgodna i spójna.
10. Brak koncepcji to brak zasady zestawienia utworów – skutkuje nieprzyznaniem punktów za całą pracę.

